

**ROZPORZĄDZENIE
RADY MINISTRÓW**

z dnia 2010 r.

**w sprawie sposobu wykonywania niektórych czynności przez funkcjonariuszy celnych
oraz trybu i zakresu współpracy Służby Celnej z Policją i Strażą Graniczną**

Na podstawie art. 72 ust. 7 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej (Dz. U. Nr 168, poz. 1323 i Nr 201, poz. 1540) zarządza się, co następuje:

**Rozdział 1
Przepisy ogólne**

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) sposób wykonywania przez funkcjonariusza celnego, zwanego dalej „funkcjonariuszem”, zatrzymywania i przeszukiwania osób, zatrzymywania rzeczy oraz przeszukiwania pomieszczeń, bagażu, ładunku, środków transportu i statków w trybie i przypadkach określonych w przepisach ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.¹⁾), zwanej dalej „Kpk”;
- 2) sposób doprowadzania osób zatrzymanych do jednostek Policji lub Straży Granicznej;
- 3) tryb i zakres współpracy Służby Celnej z Policją i Strażą Graniczną.

§ 2. 1. Funkcjonariusz przystępując do czynności, o których mowa w § 1 pkt 1, podaje swój stopień, imię i nazwisko w sposób umożliwiający odnotowanie tych danych, a także podstawę prawną i przyczynę podjęcia czynności.

2. Funkcjonariusz nieumundurowany przy wykonywaniu czynności, o których mowa w § 1 pkt 1, okazuje również legitymację służbową, a na żądanie osoby, wobec której podjęto czynności, umożliwia odnotowanie danych w niej zawartych.

3. Po zakończeniu wykonywania czynności, o których mowa w § 1 pkt 1, funkcjonariusz ustnie informuje osobę, wobec której czynności te podjęto, o prawie złożenia zażalenia na sposób przeprowadzenia tych czynności do prokuratora właściwego ze względu na miejsce ich przeprowadzenia.

¹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 50, poz. 580, Nr 62, poz. 717, Nr 73, poz. 852 i Nr 93, poz. 1027, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 106, poz. 1149, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, z 2003 r. Nr 17, poz. 155, Nr 111, poz. 1061 i Nr 130, poz. 1188, z 2004 r. Nr 51, poz. 514, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889, Nr 240, poz. 2405 i Nr 264, poz. 2641, z 2005 r. Nr 10, poz. 70, Nr 48, poz. 461, Nr 77, poz. 680, Nr 96, poz. 821, Nr 141, poz. 1181, Nr 143, poz. 1203, Nr 163, poz. 1363, Nr 169, poz. 1416 i Nr 178, poz. 1479, z 2006 r. Nr 15, poz. 118, Nr 66, poz. 467, Nr 95, poz. 659, Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 141, poz. 1009 i 1013, Nr 167, poz. 1192 i Nr 226, poz. 1647 i 1648, z 2007 r. Nr 20, poz. 116, Nr 64, poz. 432, Nr 80, poz. 539, Nr 89, poz. 589, Nr 99, poz. 664, Nr 112, poz. 766, Nr 123, poz. 849 i Nr 128, poz. 903, z 2008 r. Nr 27, poz. 162, Nr 100, poz. 648, Nr 107, poz. 686, Nr 123, poz. 802, Nr 182, poz. 1133, Nr 208, poz. 1308, Nr 214, poz. 1344, Nr 225, poz. 1485, Nr 234, poz. 1571 i Nr 237, poz. 1651, z 2009 r. Nr 8, poz. 39, Nr 20, poz. 104, Nr 28, poz. 171, Nr 68, poz. 585, Nr 85, poz. 716, Nr 127, poz. 1051, Nr 144, poz. 1178, Nr 168, poz. 1323, Nr 178, poz. 1375, Nr 190, poz. 1474 i Nr 206, poz. 1589 oraz z 2010 r. Nr 7, poz. 46, Nr 98, poz. 626, Nr 106, poz. 669, Nr 122, poz. 826 i Nr 125, poz. 842.

§ 3. Jeżeli przedmioty ujawnione w trakcie wykonywania czynności, o których mowa w § 1 pkt 1, stwarzają niebezpieczeństwo dla życia, zdrowia ludzkiego lub mienia, funkcjonariusz, w granicach dostępnych środków, niezwłocznie podejmuje czynności ochronne, a w szczególności zabezpiecza niebezpieczne przedmioty i miejsce zagrożone przed dostępem osób postronnych oraz powiadamia dyżurnego w izbie celnej właściwej ze względu na miejsce zdarzenia o konieczności zarządzenia działań usuwających to niebezpieczeństwo.

Rozdział 2 **Zatrzymywanie osób**

§ 4. 1. Funkcjonariusz przy zatrzymywaniu osoby, kolejno:

- 1) wykonuje czynności, o których mowa w § 2 ust. 1 lub 2;
- 2) sprawdza, czy osoba zatrzymana posiada przy sobie broń, inne niebezpieczne przedmioty, przedmioty mogące stanowić dowody w postępowaniu lub podlegające przepadkowi;
- 3) odbiera broń i przedmioty, o których mowa w pkt 2;
- 4) informuje osobę zatrzymaną o zatrzymaniu oraz o obowiązku podporządkowania się wydanym poleceniom, a także o możliwości użycia środków przymusu bezpośredniego w przypadku niepodporządkowania się wydanym poleceniom;
- 5) ustala tożsamość osoby zatrzymanej.

2. W przypadku zatrzymywania osoby, co do której z posiadanych informacji lub okoliczności faktycznych wynika, że może posiadać broń lub inne niebezpieczne przedmioty, funkcjonariusz przystępując do zatrzymania, poprzedza je okrzykiem „Służba Celna”, a następnie w kolejności:

- 1) sprawdza, czy osoba zatrzymana posiada przy sobie broń lub inne przedmioty, o których mowa w ust. 1 pkt 2;
- 2) odbiera osobie zatrzymanej broń i przedmioty, o których mowa w ust. 1 pkt 2;
- 3) podejmuje czynności, o których mowa w § 2 ust. 1 lub 2;
- 4) informuje osobę zatrzymaną o zatrzymaniu oraz o obowiązku podporządkowania się wydanym poleceniom, a także o możliwości użycia środków przymusu bezpośredniego w przypadku niepodporządkowania się wydanym poleceniom;
- 5) ustala tożsamość osoby zatrzymanej.

3. Tożsamość osoby zatrzymanej ustala się na podstawie:

- 1) dowodu osobistego;
- 2) dokumentu paszportowego;
- 3) dokumentu podróży lub zagranicznego dokumentu tożsamości;
- 4) innego niebudzącego wątpliwości dokumentu zaopatrzonego w fotografię i oznaczonego numerem lub serią;
- 5) oświadczenia osoby, która funkcjonariuszowi jest znana osobiście;
- 6) oświadczenia innej osoby, której tożsamość została ustalona w sposób określony w pkt 1-5.

4. W razie powzięcia wiadomości, że osoba zatrzymana jest żołnierzem w czynnej służbie wojskowej, funkcjonariusz powiadamia właściwy organ wojskowy.

§ 5. 1. Po wykonaniu zatrzymania osoby, funkcjonariusz:

- 1) poucza osobę zatrzymaną o prawie do:
 - a) wniesienia, w terminie 7 dni od dnia wykonania zatrzymania, zażalenia na zatrzymanie do sądu rejonowego właściwego dla miejsca zatrzymania lub prowadzenia postępowania,

- b) wniesienia, w terminie 7 dni od dnia wykonania zatrzymania, zażalenia na sposób przeprowadzenia zatrzymania do prokuratora właściwego ze względu na miejsce wykonania zatrzymania,
 - c) zawiadomienia o zatrzymaniu osoby najbliższej oraz pracodawcy, uczelni lub szkoły,
 - d) zawiadomienia o zatrzymaniu zarządzającego przedsiębiorstwem, jeżeli osoba zatrzymana jest przedsiębiorcą lub niebędącym pracownikiem członkiem organu zarządzającego przedsiębiorcy,
 - e) nawiązania, w dostępnej formie, kontaktu z adwokatem lub radcą prawnym, a także bezpośrednio z nim rozmowy w obecności funkcjonariusza,
 - f) nawiązania, w dostępnej formie, kontaktu z właściwym urzędem konsularnym lub przedstawicielstwem dyplomatycznym, jeżeli osoba zatrzymana jest cudzoziemcem;
- 2) wysłuchuje osobę zatrzymaną na okoliczność zatrzymania;
 - 3) sporządza protokół zatrzymania osoby;
 - 4) doręcza osobie zatrzymanej kopię protokołu zatrzymania, za potwierdzeniem odbioru;
 - 5) podejmuje czynności mające na celu realizację praw, o których mowa w pkt 1 lit. c-f, na żądanie osoby zatrzymanej;
 - 6) powiadamia o zatrzymaniu właściwego miejscowo prokuratora.

2. Jeżeli zachowanie osoby zatrzymanej wskazuje na to, że jest ona pod wpływem alkoholu lub innego podobnie działającego środka albo z innych powodów ma zakłóconą świadomość, czynności określone w ust. 1 pkt 1, 2 i 4 wykonuje się po ustaniu przyczyn zakłócających świadomość osoby zatrzymanej.

§ 6. 1. Po wykonaniu czynności, o których mowa w § 5 ust. 1, osobę zatrzymaną:

- 1) niezwłocznie doprowadza się do najbliższej jednostki Policji lub Straży Granicznej albo
- 2) zwalnia się po ustaniu przyczyny zatrzymania.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, osobę zatrzymaną przekazuje się wraz z:

- 1) zabezpieczonymi rzeczami osobistego użytku;
- 2) kopią protokołu zatrzymania;
- 3) kopią zarządzenia prokuratora o zatrzymaniu osoby, jeżeli było wydane;
- 4) kopią nakazu organu Służby Celnej o zatrzymaniu osoby, jeżeli był wydany;
- 5) kopią zaświadczenia lekarskiego o istnieniu albo braku przeciwwskazań medycznych do zatrzymania, jeżeli było wydane;
- 6) notatką służbową dotyczącą okoliczności powstania widocznych obrażeń ciała w przypadku doprowadzenia osoby zatrzymanej posiadającej takie obrażenia.

3. Przekazanie osoby zatrzymanej następuje na podstawie protokołu sporządzanego przez funkcjonariusza w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, odpowiednio dla funkcjonariusza przekazującego osobę zatrzymaną i funkcjonariusza Policji lub Straży Granicznej przyjmującego tę osobę.

4. Protokół przekazania, o którym mowa w ust. 3, zawiera:

- 1) datę i godzinę przekazania osoby;
- 2) nazwę jednostki Policji lub Straży Granicznej;
- 3) imię, nazwisko, stanowisko i stopień służbowy funkcjonariusza przekazującego;
- 4) imię i nazwisko osoby przekazywanej, a w razie niemożności ustalenia tożsamości - jej rysopis;
- 5) imię, nazwisko, stanowisko i stopień służbowy przyjmującego;
- 6) datę i godzinę oraz miejsce zatrzymania osoby przekazywanej;
- 7) wykaz rzeczy oraz dokumentów przekazywanych wraz z osobą;
- 8) dodatkowe informacje dotyczące przekazania;
- 9) podpisy funkcjonariusza przekazującego i przyjmującego.

Rozdział 3

Przeszukiwanie osób, pomieszczeń, bagażu, ładunku, środków transportu i statków oraz zatrzymywanie rzeczy

§ 7. 1. W wypadkach niecierpiących zwłoki, gdy postanowienie sądu lub prokuratora nie zostało wydane, funkcjonariusz, przed przystąpieniem do przeszukania osób, pomieszczeń, bagażu, ładunku, środków transportu i statków, zwanego dalej „przeszukiwaniem”, okazuje nakaz właściwego dyrektora izby celnej albo naczelnika urzędu celnego lub legitymację służbową.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, organ Służby Celnej zwraca się niezwłocznie do sądu lub prokuratora o zatwierdzenie przeszukania.

§ 8. Przystępując do przeszukania, funkcjonariusz odpowiednio:

- 1) wykonuje czynności, o których mowa w § 2 ust. 1 lub 2;
- 2) okazuje osobie, u której ma nastąpić przeszukanie, dokument, na podstawie którego przystępuje do przeszukania;
- 3) informuje osobę, u której ma nastąpić przeszukanie, o celu czynności oraz o obowiązku podporządkowania się wydanym poleceniom, a także o możliwości użycia środków przymusu bezpośredniego w przypadku niepodporządkowania się wydanym poleceniom;
- 4) wzywa osobę, u której ma nastąpić przeszukanie, do wskazania miejsca, w którym znajduje się osoba podejrzana o popełnienie przestępstwa skarbowego, wykroczenia skarbowego, przestępstwa lub wykroczenia lub do wydania poszukiwanych przedmiotów;
- 5) poucza osobę, u której ma nastąpić przeszukanie, o przysługującym jej prawie do:
 - a) obecności podczas przeszukania,
 - b) wskazania osoby, która może być obecna przy przeszukaniu,
 - c) złożenia wniosku o doręczenie jej postanowienia sądu lub prokuratora w przedmiocie zatwierdzenia przeszukania;
- 6) ustala, w razie konieczności, tożsamość osób znajdujących się w pomieszczeniu, w którym ma nastąpić przeszukanie, w sposób określony w § 4 ust. 3.

§ 9. W przypadku braku możliwości swobodnego wejścia do pomieszczenia, w którym ma nastąpić przeszukanie, funkcjonariusz może wykonać tę czynność, pokonując przeszkodę, nawet gdyby mogło to spowodować uszkodzenie mienia, jednakże bez wyrządzenia nadmiernej szkody. Usunięcie tej przeszkody nie może zagrażać bezpieczeństwu uczestników przeszukania i osób postronnych.

§ 10. 1. Przeszukanie bagażu, ładunku, środków transportu i statków odbywa się w obecności ich posiadacza lub właściciela, przewoźnika, spedytora lub agenta morskiego albo ich przedstawiciela.

2. W przypadku braku możliwości zapewnienia natychmiastowej obecności osób, o których mowa w ust. 1, funkcjonariusz może wykonać przeszukanie bagażu, ładunku, środków transportu i statków bez ich obecności, gdy z posiadanych informacji wynika, że zwłoka może spowodować zagrożenie dla życia, zdrowia ludzkiego lub mienia lub gdy istnieje uzasadniona obawa zniszczenia bądź utracenia rzeczy mogących stanowić dowód w sprawie lub które podlegają zajęciu w sprawie o przestępstwo skarbowe, wykroczenie skarbowe, przestępstwo lub wykroczenie.

§ 11. Z czynności przeszukania lub czynności zatrzymania rzeczy, funkcjonariusz sporządza protokół.

§ 12. Funkcjonariusz, który ujawnił rzeczy mogące stanowić dowód w sprawie o przestępstwo skarbowe, wykroczenie skarbowe, przestępstwo lub wykroczenie, którego ściganie należy do zadań Służby Celnej, lub podlegające zajęciu w takim postępowaniu, zatrzymuje te rzeczy za pokwitowaniem, a jeżeli ujawnił rzeczy mogące stanowić dowód w sprawie o przestępstwo skarbowe, wykroczenie skarbowe, przestępstwo lub wykroczenie, podlegające zajęciu w postępowaniu, którego ściganie nie należy do zadań Służby Celnej, niezwłocznie powiadamia o tym Policję lub inny właściwy organ.

Rozdział 4 **Doprowadzanie osób zatrzymanych**

§ 13. Doprowadzenie osoby zatrzymanej, o którym mowa w art. 72 ust. 3 ustawy, zwane dalej „doprowadzeniem”, nie może być wykonywane z narażeniem życia lub zdrowia uczestników doprowadzenia lub osób postronnych.

§ 14. 1. Doprowadzenie wykonują funkcjonariusze, którzy dokonali zatrzymania lub funkcjonariusze, którzy zostali wyznaczeni przez kierownika komórki organizacyjnej lub osobę przez niego upoważnioną.

2. Doprowadzeniem kieruje funkcjonariusz odpowiedzialny za przebieg i sposób wykonania doprowadzenia, zwany dalej „dowódcą”, wskazany przez kierownika komórki organizacyjnej spośród funkcjonariuszy realizujących doprowadzenie.

3. Doprowadzenie wykonują funkcjonariusze, którzy odbyli szkolenie w tym zakresie.

4. Doprowadzenie wykonują funkcjonariusze w liczbie koniecznej dla zapewnienia bezpieczeństwa uczestników doprowadzenia i osób postronnych oraz uniemożliwienia ucieczki osoby doprowadzanej.

§ 15. Przed rozpoczęciem doprowadzenia, dowódca sprawdza czy doprowadzana osoba zatrzymana, zwana dalej „osobą doprowadzaną”, posiada przy sobie broń lub inne niebezpieczne przedmioty oraz w oparciu o posiadane informacje ustala czy wobec tej osoby zachodzą okoliczności mogące mieć wpływ na przebieg doprowadzenia.

§ 16. 1. Doprowadzenie, wykonuje się z użyciem pojazdów służbowych Służby Celnej lub pieszo.

2. Jeżeli zachodzą okoliczności uniemożliwiające doprowadzenie pojazdem służbowym Służby Celnej, doprowadzenie może być wykonane z użyciem środka publicznego transportu zbiorowego, z wyłączeniem komunikacji miejskiej.

§ 17. 1. Osobę doprowadzaną służbowym samochodem osobowym umieszcza się na tylnym siedzeniu, pomiędzy funkcjonariuszami, w sposób uniemożliwiający odebranie funkcjonariuszom broni palnej.

2. Osobę doprowadzaną autobusem, umieszcza się na siedzeniach najbardziej oddalonych od drzwi, przy oknach. Funkcjonariusze zajmują siedzenia znajdujące się obok siedzenia zajmowanego przez tę osobę, w sposób uniemożliwiający odebranie funkcjonariuszom broni palnej.

3. W przypadku, o którym mowa w ust. 2, jeżeli doprowadzane są dwie osoby, można umieścić je na siedzeniach znajdujących się obok siebie. Funkcjonariusze zajmują siedzenia znajdujące się obok lub bezpośrednio za siedzeniami zajmowanymi przez te osoby.

4. W przypadkach, o których mowa w ust. 2 i 3, dowódca zajmuje miejsce znajdujące się obok lub bezpośrednio za siedzeniami zajmowanymi przez funkcjonariuszy.

5. Osobę doprowadzaną pociągiem, powinno się umieszczać tyłem do kierunku jazdy, pomiędzy funkcjonariuszami, w sposób uniemożliwiający odebranie funkcjonariuszom broni palnej.

6. Jeżeli doprowadzenie następuje innym pojazdem służbowym, niż określonym w ust. 1, przepisy ust. 2 – 4 stosuje się odpowiednio.

§ 18. Dowódca od chwili rozpoczęcia doprowadzenia odpowiada za przebieg i sposób wykonania doprowadzenia oraz bezpieczeństwo uczestników doprowadzenia i osób postronnych, a w szczególności:

- 1) poleca funkcjonariuszom sprawdzenie, czy osoba doprowadzana posiada przy sobie broń lub inne niebezpieczne przedmioty, jeżeli okoliczności wskazują na możliwość wejścia w ich posiadanie, a w przypadku posiadania broni lub takich przedmiotów, ich odebranie;
- 2) sprawdza czy wyposażenie i uzbrojenie funkcjonariuszy, w tym środki łączności, środki przymusu bezpośredniego, broń palna, opatrunki osobiste i środki ochronne przed zakażeniem chorobami zakaźnymi są odpowiednie do mogących zaistnieć zagrożeń;
- 3) informuje bezpośredniego przełożonego, dostępnymi środkami łączności, o każdorazowej sytuacji mogącej mieć wpływ na bezpieczeństwo uczestników doprowadzenia lub osób postronnych;
- 4) przechowuje dokumenty oraz rzeczy osobistego użytku osoby doprowadzanej;
- 5) dopełnia formalności związanych z przekazaniem osoby doprowadzanej.

§ 19. Podczas doprowadzenia funkcjonariusze w szczególności:

- 1) obserwują zachowanie osoby doprowadzanej;
- 2) uniemożliwiają kontaktowanie się osób doprowadzanych między sobą oraz z innymi osobami;
- 3) nie udzielają informacji o osobie doprowadzanej osobom postronnym;
- 4) nie prowadzą rozmów z osobą doprowadzaną;
- 5) nie pozostawiają osoby doprowadzanej bez nadzoru lub pod nadzorem innych osób;
- 6) nie zdejmują osobie doprowadzanej kajdanek lub prowadnic bez zgody dowódcy.

§ 20. W przypadku ucieczki osoby doprowadzanej dowódca zarządza umieszczenie innych osób doprowadzanych w miejscu uniemożliwiającym ucieczkę oraz niezwłocznie informuje najbliższą jednostkę Policji lub Straży Granicznej o ucieczce.

§ 21. W przypadku gdy osoby doprowadzane są poddawane badaniom lekarskim, dowódca zapewnia warunki uniemożliwiające im ucieczkę z miejsca prowadzenia badań.

§ 22. Dowódca dokumentuje przebieg doprowadzenia w notatce urzędowej.

Rozdział 5

Współpraca Służby Celnej z Policją i Strażą Graniczną

§ 23. Współpraca Służby Celnej z Policją i Strażą Graniczną, zwana dalej „współpracą”, jest prowadzona w związku z wykonywanymi przez funkcjonariuszy czynnościami, o których mowa w § 1 pkt 1 i 2, w zakresie:

- 1) ustalania danych osobowych osoby zatrzymanej;
- 2) ustalania danych dotyczących zatrzymanych rzeczy;
- 3) przekazywania informacji niezbędnych do wykonywania czynności określonych w § 1 pkt 1 i 2, w zakresie i trybie określonym odrębnymi przepisami;

- 4) zapewnienia wzajemnego bezpieczeństwa oraz skuteczności podczas wykonywanych zadań;
- 5) pościgu za osobą zatrzymaną;
- 6) organizowania wspólnych przedsięwzięć szkoleniowych;
- 7) wzajemnego udostępniania podczas współdziałania, szkoleń i ćwiczeń sprzętu i urządzeń wraz z obsługą, a także wymianie specjalistów.

§ 24.1. Współpraca podejmowana jest na wniosek Służby Celnej albo na wniosek odpowiednio Policji lub Straży Granicznej.

2. Podjęcie współpracy następuje w oparciu o pisemny wniosek, a w przypadkach niecierpiących zwłoki, także na wniosek ustny, potwierdzony następnie w formie pisemnej.

§ 25. W przypadku dokonania zatrzymania w znacznej odległości od siedziby jednostki organizacyjnej Służby Celnej, Policja lub Straż Graniczna udostępnia Służbie Celnej, w miarę posiadanych możliwości, pomieszczenia i tereny służbowe, środki łączności, środki transportu oraz sprzęt biurowy i informatyczny.

§ 26. W przypadku gdy wobec osób zatrzymanych, zachodzi podejrzenie, że mogą one dokonać zamachu na życie lub zdrowie własne, funkcjonariusza lub innych osób, podjąć próbę ucieczki albo w przypadku doprowadzenia osób zachowujących się agresywnie, Policja oraz Straż Graniczna, w miarę posiadanych możliwości, na wniosek organu Służby Celnej udziela pomocy przy wykonywaniu doprowadzenia realizowanego przez Służbę Celną, a w szczególności zapewnia przewóz osoby zatrzymanej samochodem specjalnym (więźniarka).

§ 27. W przypadkach uzasadnionych koniecznością dostosowania zakresu i trybu współpracy do szczególnych, indywidualnych uwarunkowań, właściwe organy Służby Celnej, Policji i Straży Granicznej mogą zawierać porozumienia określające zakres niezbędnych dostosowań.

Rozdział 6 Przepisy końcowe

§ 28. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

**PREZES
RADY MINISTRÓW**

Za zgodność pod
względem prawnym
i redakcyjnym

ZASTĘPCA DYREKTORA
Departamentu Prawnego

Krzysztof Łucko
Krzysztof Łucko

DYREKTOR DEPARTAMENTU
Kontroli Celno-Akcyzowej
i Kontroli Gier
Z upoważnieniem Ministra Finansów
PODSEKRETARZ STANU

ZASTĘPCA DYREKTORA
Departamentu Kontroli Celno-Akcyzowej
i Kontroli Gier

Wiesław Sieńko
Wiesław Sieńko

Artur Jankiszewski
Artur Jankiszewski

Janek Kapica
Janek Kapica

Uzasadnienie

Niniejszy projekt rozporządzenia stanowi wykonanie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 72 ust. 7 *ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej* (Dz. U. Nr 168, poz. 1323 i Nr 201, poz. 1540).

Ww. przepis zobowiązuje Radę Ministrów do określenia, w drodze rozporządzenia, sposobu wykonywania czynności, o których mowa w art. 72 ust. 1 pkt 1 i 2 i ust. 3 ustawy oraz tryb i zakres współpracy Służby Celnej z Policją i Strażą Graniczną, uwzględniając potrzebę zapewnienia odpowiedniej skuteczności podejmowanych przez funkcjonariuszy czynności, a także potrzebę ochrony dóbr osobistych i praw majątkowych osoby, wobec której zostały podjęte.

Przepisy projektowanego rozporządzenia regulują sposób postępowania organów Służby Celnej przy zatrzymywaniu i przeszukaniu osób, przeszukaniu pomieszczeń, bagażu, ładunku, środków transportu i statków, zatrzymaniu rzeczy i doprowadzania osób zatrzymanych, w trybie i przypadkach określonych w przepisach Kodeksu postępowania karnego oraz tryb i zakres współpracy Służby Celnej z Policją i Strażą Graniczną.

Należy zwrócić uwagę, że w projekcie rozporządzenia odstąpiono od określenia sposobu przeprowadzenia czynności, o których mowa w art. 72 ust. 1 pkt 2 ww. ustawy, tj. sposobu zatrzymania osoby wskutek pościgu, o którym mowa w art. 20 *Konwencji sporządzonej na podstawie artykułu K.3 Traktatu o Unii Europejskiej w sprawie wzajemnej pomocy i współpracy między administracjami celnymi, sporządzonej w Brukseli dnia 18 grudnia 1997 r.* (Dz. U. z 2008 r. Nr 6, poz. 31), w celu niezwłocznego przekazania ich funkcjonariuszom administracji celnej właściwego państwa członkowskiego. Mając bowiem na uwadze *Oświadczenie Rządowe z dnia 15 października 2007 r. w sprawie tymczasowego stosowania Konwencji sporządzonej na podstawie artykułu K. 3 Traktatu o Unii Europejskiej w sprawie wzajemnej pomocy i współpracy między administracjami celnymi, sporządzonej w Brukseli dnia 18 grudnia 1997 r.* (Dz. U. z 2008 r. Nr 6, poz. 32), art. 20 Konwencji nie ma mocy obowiązującej względem Rzeczypospolitej Polskiej.

Istotą regulacji zawartej w art. 20 ww. Konwencji jest wykonywanie tzw. pościgu transgranicznego, tj. pościgu rozpoczętego na terytorium państwa członkowskiego/strony Konwencji przez funkcjonariuszy celnych tego państwa i kontynuowanego na terytorium innego państwa członkowskiego/strony Konwencji bez wcześniejszego pozwolenia do kontynuowania tego pościgu na terytorium innego państwa ze względu na pilność sytuacji (ściganie osoby przyłapanej na gorącym uczynku) i braku możliwości przejęcia pościgu przez właściwe organy drugiego państwa członkowskiego (art. 20 ust. 1 Konwencji). Należy

ponadto zaznaczyć, że regułą jest (zgodnie z art. 20 ust. 2 Konwencji), że funkcjonariusze prowadzący pościg na terytorium innego państwa członkowskiego, nie mają prawa do zatrzymywania osób. Jedynie w wyjątkowych sytuacjach, tzn. gdy nie przedstawiono wniosku o zaniechanie pościgu i właściwe organy państwa członkowskiego, na terytorium którego prowadzony jest pościg, nie mogą wystarczająco szybko interweniować, takie zatrzymanie może zostać przeprowadzone. Ponadto, zasadą wynikającą z art. 20 ust. 2 Konwencji jest prowadzenie pościgu zgodnie z procedurą określoną w deklaracji składanej przez strony Konwencji na podstawie art. 20 ust. 6, jednakże z uwzględnieniem warunków ogólnych określonych w Konwencji. W szczególności prowadzący pościg funkcjonariusze są obowiązani stosować, poza postanowieniami Konwencji, ustawodawstwo państwa członkowskiego, na terytorium którego działają. W konsekwencji złożenia przez Rzeczpospolitą Polską zastrzeżenia o braku mocy obowiązującej art. 20 Konwencji względem RP, nie została złożona również deklaracja określająca procedurę stosowaną przy pościgu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Ponadto, niezależnie od braku na obecnym etapie ww. prawnych możliwości prowadzenia pościgu transgranicznego przez polskich funkcjonariuszy celnych na terenie obcych państw oraz pościgu na terytorium RP przez funkcjonariuszy innych państw członkowskich, wypełnienie upoważnienia ustawowego we wskazanym powyżej zakresie wątpliwe będzie nawet w sytuacji ewentualnego wycofania przez Rzeczpospolitą Polską ww. zastrzeżenia do Konwencji. Wykonanie upoważnienia w tym zakresie mogłoby bowiem spotkać się z zarzutem wprowadzania przepisów niezgodnych z Konstytucją RP.

Jednocześnie, z uwagi na istniejące już w art. 20 Konwencji przepisy regulujące prowadzenie czynności pościgu transgranicznego, umieszczenie w omawianym rozporządzeniu kwestii ww. pościgu, prowadzonego przez polskich funkcjonariuszy celnych na terenie innych państw członkowskich, nie byłoby celowe.

Reasumując wskazane powyżej okoliczności oraz mając na uwadze potrzebę wykonania przez Radę Ministrów upoważnienia ustawowego w celu umożliwienia wykonywania przez funkcjonariuszy celnych szczególnych uprawnień wynikających z art. 72 ust. 1 pkt 1 i ust. 3 *ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej*, uzasadnione jest wydanie rozporządzenia z pominięciem materii objętej regulacją art. 72 ust. 1 pkt 2.

Z uwagi na dotychczasowy brak uprawnień Służby Celnej do stosowania szeregu środków, tj. zatrzymywanie i doprowadzanie osób, a jednocześnie biorąc pod uwagę, że ich wykonanie wiąże się z ograniczeniem praw jednostki, w pracach nad projektem rozporządzenia kierowano się w dużej mierze doświadczeniem innych organów. Projektując

przepisy rozdziału 2, 3 i 4 wykorzystano niektóre regulacje zawarte w *rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 26 lipca 2005 r. w sprawie sposobu postępowania przy wykonywaniu niektórych uprawnień policjantów* (Dz. U. Nr 141, poz. 1186) oraz *rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 października 2009 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania przy wykonywaniu niektórych uprawnień przez funkcjonariuszy Straży Granicznej* (Dz. U. Nr 190, poz. 1476).

W Rozdziale 1 w § 2 określono czynności jakie funkcjonariusz jest zobligowany wykonać w momencie przystąpienia do czynności wskazanych w art. 72 ust. 1 pkt 1 ustawy. Funkcjonariusz, przystępując do czynności określonych w § 1 pkt 1 jest obowiązany podać swój stopień, imię i nazwisko w sposób umożliwiający odnotowanie tych danych, a także podstawę prawną i przyczynę podjęcia czynności. W przypadku wykonywania czynności przez funkcjonariusza nieumundurowanego, okazuje on ponadto legitymację służbową, a na żądanie osoby, wobec której podjęto czynności, umożliwia odnotowanie danych w niej zawartych. Po zakończeniu wykonywania powyższych czynności, funkcjonariusz ustnie informuje osobę, wobec której czynności te podjęto, o prawie złożenia zażalenia do właściwego miejscowo prokuratora na sposób przeprowadzenia tych czynności. Wzmiankę o pouczeniu osoby, wobec której czynności podjęto, funkcjonariusz zamieszcza w protokole czynności.

W § 3 uregulowano przypadek ujawnienia w trakcie wykonywania czynności, o których mowa w § 1 pkt 1, przedmiotów, które stwarzają niebezpieczeństwo dla życia, zdrowia ludzkiego lub mienia. W takiej sytuacji funkcjonariusz podejmuje działania zmierzające do usunięcia tego niebezpieczeństwa.

Rozdział 2 reguluje zatrzymywanie osób.

W § 4 wymieniono czynności, które funkcjonariusz musi w przedstawionej kolejności wykonać w przypadku zatrzymywania osoby. W szczególny sposób, poprzez zmianę kolejności wykonywanych przez funkcjonariusza czynności, zwrócono uwagę na zatrzymywanie osoby, która może posiadać broń lub inne niebezpieczne przedmioty oraz przedmioty mogące stanowić dowody w postępowaniu lub podlegające przepadkowi.

W § 5 określono czynności jakie należy podjąć po dokonaniu zatrzymania osoby. Istotą omawianego przepisu jest wskazanie kolejności wykonywanych obligatoryjnych czynności związanych z zatrzymaniem osoby. Ustęp 2 reguluje tryb postępowania w sytuacji, w której zachowanie osoby zatrzymanej wskazuje na to, że jest ona pod wpływem alkoholu lub innego podobnie działającego środka albo z innych powodów ma zakłóconą świadomość.

W § 6 wskazano, że osobę zatrzymaną niezwłocznie doprowadza się do najbliższej jednostki Policji lub Straży Granicznej albo zwalnia się, jeżeli ustały przyczyny zatrzymania. Dodatkowo zawarto regulacje, w których określono wymogi jakie muszą zostać spełnione przy przekazaniu osoby zatrzymanej. Wskazano, że przekazanie osoby zatrzymanej następuje na podstawie protokołu przekazania i doprecyzowano, że jeden z egzemplarzy protokołu otrzymuje funkcjonariusz, który przekazał zatrzymaną osobę, natomiast drugi egzemplarz otrzymuje funkcjonariusz Policji lub Straży Granicznej, który odbiera osobę zatrzymaną. Wyszczególniono również elementy protokołu przekazania osoby.

Rozdział 3 reguluje przeszukiwanie osób, pomieszczeń, bagażu, ładunku, środków transportu i statków oraz zatrzymywanie rzeczy.

W § 7 wymienia się dokumenty, na podstawie których funkcjonariusz może dokonać czynności przeszukania. Należy zwrócić uwagę, że zgodnie z art. 220 § 3 Kpk, w wypadkach niecierpiących zwłoki, jeżeli postanowienie sądu lub prokuratora nie mogło zostać wydane, organ dokonujący przeszukania okazuje nakaz kierownika swojej jednostki lub legitymację służbową. W przypadku Służby Celnej kierownikiem jednostki jest dyrektor izby celnej i naczelnik urzędu celnego. Wskazany przepis znajdujący się w § 7 doprecyzowuje normę zawartą w przepisach Kpk.

Przepis § 8 przedstawia katalog czynności, które funkcjonariusz jest zobowiązany wykonać przystępując do czynności przeszukania oraz określa kolejność poszczególnych działań.

W § 9 – 10 uregulowano przypadki mogące mieć miejsce w trakcie czynności przeszukania oraz tryb postępowania funkcjonariuszy. W § 9 określono sytuację braku możliwości swobodnego wejścia do pomieszczenia, w którym ma nastąpić przeszukanie. Po spełnieniu wymienionych w ww. przepisie warunków, funkcjonariusz może, pokonując przeszkodę, dokonać tej czynności. Proponowana regulacja uwzględnia ochronę dóbr osobistych i praw majątkowych osoby, wobec której czynności zostały podjęte, jak również ochronę pozostałych uczestników przeszukania i osób postronnych.

Przepis § 10 określa katalog osób, obecnych przy przeszukaniu bagażu, ładunku, środków transportu i statków. Jednocześnie przedstawiono przesłanki, kiedy funkcjonariusz może dokonać przeszukania bez obecności wskazanych osób.

W § 11 wskazano, że po przeprowadzeniu czynności przeszukania osób, pomieszczeń, bagażu, ładunku, środków transportu i statków lub po zatrzymaniu rzeczy, funkcjonariusz sporządza odpowiednio protokół przeszukania lub protokół zatrzymania rzeczy.

Przepis § 12 nakłada na funkcjonariusza, który ujawnił rzeczy mogące stanowić dowód w sprawie o przestępstwo skarbowe, wykroczenie skarbowe, przestępstwo lub wykroczenie,

którego ściganie należy do zadań Służby Celnej, lub podlegające zajęciu w takim postępowaniu, obowiązek zatrzymania tych rzeczy. W przypadku braku właściwości Służby Celnej do ich zatrzymania, funkcjonariusz jest obowiązany niezwłocznie powiadomić o tym Policję lub inny właściwy organ. W strefach zastrzeżonych międzynarodowych portów lotniczych takim organem jest Straż Graniczna.

Rozdział 4 dotyczy kwestii związanych z doprowadzaniem osób zatrzymanych.

W § 13 wskazano, że doprowadzenie osoby nie może być wykonywane w sytuacji, w której może być narażone życie lub zdrowie uczestników doprowadzenia i osób postronnych.

W § 14 uwzględniono warunki, jakie muszą zostać spełnione przy doprowadzeniu oraz wskazano osobę „dowódcy” jako funkcjonariusza odpowiedzialnego za przebieg i sposób wykonania doprowadzenia. Ponadto uwzględniono, że czynności doprowadzenia mogą dokonać tylko przeszkoleni funkcjonariusze. Jednocześnie zaznaczono, że liczba funkcjonariuszy biorących udział w doprowadzeniu musi być wystarczająca do uniemożliwienia ucieczki osoby doprowadzanej oraz zapewnienia bezpieczeństwa zarówno uczestników doprowadzenia jak i osób postronnych.

Mając na uwadze kwestię bezpieczeństwa, w § 15 zobligowano dowódcę do sprawdzenia przed rozpoczęciem doprowadzenia, czy osoba doprowadzana posiada przy sobie broń lub inne niebezpieczne przedmioty.

Przepisy zawarte w § 16 – 17 regulują doprowadzenie osoby przy użyciu różnych środków transportu. Zgodnie z § 16 doprowadzenie osoby zatrzymanej wykonuje się przy użyciu pojazdów służbowych Służby Celnej lub pieszo. W przypadkach uniemożliwiających doprowadzenie pojazdem służbowym Służby Celnej, doprowadzenie może być przeprowadzone z użyciem środka publicznego transportu zbiorowego, z wyłączeniem komunikacji miejskiej. W § 17 określono warunki, jakie muszą być spełnione przy wykonywaniu czynności doprowadzenia poszczególnymi środkami transportu. Z uwagi na posiadanie przez Służbę Celną pojazdów służbowych z homologacją ciężarową (typu bus), w których istnieje również możliwość przewożenia osób, przyjęto w ust. 6 regulację, zgodnie z którą doprowadzenie osoby zatrzymanej innym pojazdem służbowym, niż osobowy, będzie podlegało tym samym regułom jak doprowadzenie autobusem. Należy zauważyć, że regulacje zawarte w § 17 ust. 2-4, z uwagi na wyłączenie zamieszczone w § 16 ust. 2, odnoszą się do doprowadzenia autobusami innymi niż autobusy komunikacji miejskiej.

Przepis § 18 określa rolę dowódcy. Od chwili rozpoczęcia doprowadzenia osób zatrzymanych dowódca odpowiada za przebieg i sposób wykonania doprowadzenia oraz bezpieczeństwo uczestników doprowadzenia lub osób postronnych. Ponadto wyszczególniono zadania, które

jako kierujący czynnością doprowadzenia jest zobligowany wykonać. Należy zwrócić uwagę, że dowódca przechowuje dokumenty i rzeczy osobistego użytku osoby doprowadzanej oraz dopełnia formalności dotyczące jej przekazania; przygotowuje protokół przekazania i odbiera podpisany protokół od funkcjonariusza Policji lub Straży Granicznej.

W § 19 określono czynności, które funkcjonariusze w trakcie doprowadzenia wykonują jak również czynności, których nie wolno im wykonywać.

Przepis § 20 reguluje sytuację jaką jest ucieczka osoby doprowadzanej, ze szczególnym uwzględnieniem obowiązków dowódcy.

W § 21 zawarto regulację odnoszącą się do doprowadzenia osoby zatrzymanej w celu poddania jej badaniom lekarskim. Tryb przeprowadzania takich badań, przypadki uzasadniające potrzebę niezwłocznego udzielenia osobie zatrzymanej pierwszej pomocy medycznej lub potrzebę poddania jej niezbędnym badaniom lekarskim oraz czas, organizację i sposób dokumentowania wskazanych badań został określony w *rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 24 listopada 2009 r. w sprawie w sprawie badań lekarskich osoby zatrzymanej przez funkcjonariusza celnego* (Dz. U. Nr 210, poz. 1614).

W § 22 wskazano, że udokumentowanie przebiegu doprowadzenia następuje w formie notatki urzędowej.

Rozdział 5 reguluje współpracę Służby Celnej z Policją i Strażą Graniczną.

W § 23 wskazano, że współpraca prowadzona jest w związku z wykonywanymi przez funkcjonariuszy czynnościami określonymi w § 1 pkt 1 i 2 oraz wyszczególniono jakie elementy mogą być przedmiotem współpracy. Należy zaznaczyć, że Służba Celna posiada uprawnienie do korzystania z informacji gromadzonych w systemach teleinformatycznych przez Straż Graniczną na podstawie art. 7 ust. 6 *ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej*. Ponadto, zgodnie z art. 75c ww. ustawy, w celu realizacji ustawowych zadań Służba Celna może korzystać z informacji, w tym danych osobowych, w tym również w formie zapisu elektronicznego, uzyskanych przez uprawnione organy, służby i instytucje państwowe w wyniku wykonywania czynności operacyjno-rozpoznawczych oraz przetwarzać je w rozumieniu *ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych*. Dodatkowo, Służba Celna może korzystać z zasobów informacyjnych Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych na podstawie art. 19 pkt 5 *ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o gromadzeniu, przetwarzaniu i przekazywaniu informacji kryminalnych* (Dz. U. Nr 110, poz. 1189 z późn. zm.).

W § 24 zawarto przepis określający, iż współpraca pomiędzy wskazanymi formacjami może nastąpić w oparciu o pisemny wniosek, a w nagłych sytuacjach, także na wniosek ustny. Jest

to szczególnie istotne, gdyż wiele działań podejmowanych przez funkcjonariuszy Służby Celnej, określonych niniejszym rozporządzeniem, będzie prowadzonych w sposób dynamiczny.

Przepis § 25 daje możliwość Służbie Celnej skorzystania z pomieszczeń i terenów służbowych, środków łączności, środków transportu oraz sprzętu biurowego i informatycznego, należących do Policji lub Straży Granicznej. Pomoc powyższa może zostać udzielona w celu przeprowadzenia czynności procesowych w sytuacji dokonania zatrzymania w znacznej odległości od jednostki organizacyjnej Służby Celnej.

W § 26 wyszczególniono kwestię pomocy Policji i Straży Granicznej przy wykonywaniu doprowadzenia realizowanego przez Służbę Celną, w sytuacji gdy wobec osób zatrzymanych zachodzi podejrzenie, że mogą one dokonać zamachu na życie lub zdrowie własne, funkcjonariusza lub innych osób, podjąć próbę ucieczki albo w przypadku doprowadzenia osób zachowujących się agresywnie. Wskazano, że pomoc w szczególności będzie polegać na zapewnieniu przewozu osoby zatrzymanej samochodem specjalnym (więźniarka).

W § 27 zawarto przepis umożliwiający jednostkom organizacyjnym Służby Celnej, Policji oraz Straży Granicznej zawieranie porozumień dostosowujących zakres i tryb współpracy do szczególnych, indywidualnych uwarunkowań.

W § 28 zamieszczono przepis końcowy, określający termin wejścia w życie rozporządzenia.

Żaden z podmiotów nie zgłosił uwag do projektu rozporządzenia zgodnie z przepisami *ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa* (Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z późn. zm.).

Ocena skutków regulacji

1. Wskazanie podmiotów, na które oddziałuje akt normatywny

Rozporządzenie oddziałuje na jednostki organizacyjne Służby Celnej, Policji i Straży Granicznej oraz na osoby, wobec których funkcjonariusze wykonują uprawnienia określone w przedmiotowym rozporządzeniu.

2. Wyniki przeprowadzonych konsultacji

Niniejszy projekt rozporządzenia został umieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie internetowej Ministerstwa Finansów (www.mofnet.gov.pl), celem ewentualnego zgłoszenia zainteresowania pracami nad projektem, w trybie *ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa* (Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z późn. zm.).

Projekt był także konsultowany z organizacjami reprezentującymi przedsiębiorców tj. Bussines Center Club, Polską Konfederacją Pracodawców Prywatnych, Konfederacją Pracodawców Polskich, Krajową Izbą Gospodarczą, Polską Izbą Spedycji i Logistyki, Krajową Izbą Biegłych Rewidentów, Krajową Izbą Doradców Podatkowych oraz z organizacjami społecznymi tj. Helsińską Fundacją Praw Człowieka i Amnesty International Polska. Żadna z wymienionych organizacji nie zgłosiła uwag do projektu.

3. Wpływ aktu normatywnego na:

a) sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego

Wejście w życie projektowanego rozporządzenia nie spowoduje dodatkowych wydatków i nie wpłynie na zmniejszenie dochodów budżetu państwa i sektora finansów publicznych.

b) rynek pracy

Wejście w życie rozporządzenia nie będzie miało wpływu na rynek pracy.

c) konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw

Przedmiotowe rozporządzenie nie będzie miało wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość.

d) sytuację i rozwój regionalny

Przedmiotowe rozporządzenie nie będzie miało wpływu na sytuację i rozwój regionalny.

4. Wskazanie źródeł finansowania

Wejście w życie rozporządzenia nie spowoduje konieczności wydatkowania dodatkowych środków finansowych.